

Гончаренко Г.Є.

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВОПОРЯДКУ

Забруднення навколишнього природного середовища, насамперед, вказує на екологічні злочини, які посягають також і на громадський порядок, здоров'я населення, суспільну моральність тащо. У зв'язку з цим слід говорити про екологічний правопорядок, який включає в себе збереження сприятливого середовища для людини, тваринного і рослинного світу, раціональне використання природних ресурсів, підтримки екологічної рівноваги.

Екологічний правопорядок являє собою систему екологічних правовідносин з реалізації екологічних вимог природоохоронного законодавства. Складовою частиною екологічного правопорядку є екологічна безпека.

Щодо поняття «екологічна безпека» сьогодні в наукових публікаціях, присвячених даному питанню, немає єдиної думки. Одні автори її розглядають з одного боку як сукупність дій, станів і процесів, які прямо чи побіжно не призводять до життєво важливих втрат (або загрозам таких збитків), що наноситься природному середовищу, окремим людям і людству; як комплекс станів, явищ і дій, що забезпечують екологічний баланс, до якого фізично, соціально-економічно, технологічно та політично готове (може без серйозних збитків) людство [4, с.41].

Інші автори вважають, що екологічна безпека – це «стан захищеності життєво важливих екологічних інтересів людини, передусім, право на чисте, здорове, сприятливе для життя навколишнє природне середовище» [3, с.214].

На думку третіх науковців, це «система заходів, що викликають загрозу масової загибелі людей в результаті такого несприятливих антропологічних змін стану природного середовища на планеті, при яких людина як біологічний вид позбавляється можливості існувати, оскільки не зможе

задовольняти свої природно-фізіологічні та соціальні потреби життєдіяльності за рахунок навколишнього матеріального світу» [1, с.48].

За твердженням четвертих авторів екологічна безпека – це «стан захищеності життєво важливих інтересів особистості, суспільства і держави в процесі взаємодії суспільства і природи від загроз з боку природних об'єктів, природні властивості яких змінені шляхом забруднення, засмічення в результаті або антропогенної діяльності (при виникненні аварій, катастроф, при здійсненні тривалої господарської, оборонної, військової та інших видів діяльності), або навмисно (з метою екологічних диверсій, екологічної агресії); або в силу природних явищ та стихійних лих, зумовлених знищенням, псуванням або виснаженням природних об'єктів» [5, с.106].

Разом з тим, слід визнати, що кожне з означених понять «екологічної безпеки» не виходить за рамки традиційно сформованих правовідносин, закріплених у Законі про охорону навколишнього природного середовища. Така концепція передбачає, перш за все, охорону навколишнього середовища в широкому сенсі цього слова шляхом здійснення різних організаційних, правових, економічних, технічних, виховних та інших заходів [2, с.99].

Слід погодитися з думкою В. Курченко, що екологічна безпека це суспільні відносини, що забезпечують заснований на законі стан захищеності громадян від суспільно небезпечних посягань на їх життєво важливі права та інтереси в процесі їх взаємодії з навколишнім середовищем з приводу здійснення виробничо-господарської чи іншої суспільно-корисної діяльності у сфері екології [2, с.127].

З поданого поняття слідує, що забезпечення екологічної безпеки – це сукупність кримінально-правових норм, спрямованих на захист громадян від суспільно небезпечних посягань на їх життєво важливі права та інтереси в процесі їх взаємодії з навколишнім середовищем.

Результати проведеного дослідження дозволили зробити такі висновки:

– екологічна безпека – це суспільні відносини, що забезпечують заснований на законі стан захищеності громадян від суспільно небезпечних

посягань на їх життєво важливі права та інтереси в процесі їх взаємодії з навколишнім середовищем у напрямі здійснення виробничо-господарської чи іншої суспільно-корисної діяльності у сфері екології;

– забезпечення екологічної безпеки – це сукупність кримінально-правових норм, спрямованих на захист громадян від небезпечних посягань на їх життєво важливі права та інтереси в процесі їх взаємодії з навколишнім середовищем;

– родовим об'єктом є комплексні суспільні відносини щодо раціонального використання природних ресурсів, які охороняються кримінальним законом, збереження якісно сприятливою природного середовища для людини та інших живих істот і забезпечення екологічної безпеки населення.

Література

1. Колбасов О. С. Концепция экологической безопасности (Юридический аспект) / О.С. Колбасов // Сов. Государство и право. – 1998. – №12. – С. 45–51.

2. Курченко В. Д. Проблемы применения норм о преступлениях против экологической безопасности населения : дис... канд. юрид. наук. / В.Д. Курченко. – Волгоград, 2000. – 167 с.

3. Охрана окружающей природной среды. Эколого-правовой словарь. / Под ред. С. М. Гончаровой – М., 1993. – 431 с.

4. Реймерс Н. Ф. Природопользование. Словарь-справочник / Н.Ф. Реймерс. – М., 1990. – 497 с.

5. Серов Г. П. Правовое обеспечение экологической безопасности / Г.П. Серов. // Государство и право. – 1998. – №6. – С. 106–107.